

Едновременно съ печатането на „Недѣльника“ Софроний завършва и своята автобиография. Тя ни запознава не само съ фактитѣ на неговия личенъ животъ, поучителенъ и днесъ за насъ, но въ нея ние разкриваме още и политико-економичнитѣ условия за лична и обществена несигурностъ, безправие, насилие, грабителство и варварство въ Турско презъ втората половина на 18 вѣкъ. Автобиографията на Софрония е и първо по вида си произведение, и то едно измежду хубавитѣ, въ нашата литература. Въ нея Софроний откровенно, непристорено и съвсемъ обективно излага фактитѣ на своя животъ и мислитѣ и чувствата, които тѣ възбуждатъ въ него. Изложението е увлекателно и се чете съ голѣмъ интересъ.

Последната известна писмена работа на Софрония въ Букурещъ е „Театронъ политиконъ“ или „Гражданское позорище“, преведено отъ гръцки, навѣрно, подъ влияние на оня умственъ животъ на гърцитѣ, що е кипѣлъ тогава въ Букурещъ. Тази книга съдържа 30 глави (статии) съ разни поуки за всѣки човѣкъ, а най-вече за всички господари и човѣци, които иматъ що годе властъ — какъ да се отнасятъ съ своитѣ подчинени, какъ да живѣятъ, за да бждатъ полезни на свѣта и да оставятъ добро име.

Съ тѣзи всички книги Софроний заема и видно мѣсто въ нашата литература. На него се отдаватъ и други нѣкои творения, помѣстени въ единъ сборникъ (на попъ Кръстя отъ Разградъ). За тѣхъ обаче не е установено съ положителностъ да са негови.

Единъ общъ погледъ върху живота и дейността на Софрония ни разкрива дълбокъ смисълъ и значение. Израсълъ и движилъ се въ срѣда, въ която липсвали и най-обикновенитѣ условия за развитие на отдѣлната личностъ, на писателя и общественика, той се трудилъ упорито за своето образование, чувствувалъ доброто и правото и здраво се държалъ о тѣхъ, понасялъ съ търпение суровоститѣ на тогавашното време и злото, причинявано му отъ людитѣ. Многото негови странствувания срѣдъ народа му даватъ възможностъ да проумѣе народнитѣ нужди и неволя и непосредно да почувствува окаяното положение на тоя народъ, живата картина на което винаги е била предъ очитѣ му и го възбуждала